

De VREDESgedachte

Het lijkt veel op ironie om nu van de vredesgedachte te spreken. En toch is 't misschien nimmer zoo zeer van pas geweest. Om niet ontmoedigd te raken, doch meer dan ooit op God te bouwen.

't Ongeluk is maar, dat zoo weinig menschen historisch wat ontwikkeld zijn. Ze staan met twee beenen in ons „vertechniekt” (wat een leelijk woord!) heden; de toekomst is voor hen en ons allen verborgen en 't verleden is een gapend zwart gat. Er is voor hen geen terugblik.

Nu is het zóó dat een bepaalde gedachte ontkiemt in een bepaalden tijd, niet vroeger, niet later. Daar dient men kennis van te dragen, en dit kan alleen bij een zekere mate van historisch inzicht. Ik wil trachten hiervan een paar duidelijke voorbeelden te geven.

Wie kent de Pax Romana niet, de Pax Augusta, de zegenrijke eeuw van den vroege Keizertijd, door Keizer Octavianus ingeluid! Het Imperium was zoo groot als de toenmalige wereld zelf, en het is bestuurd geworden door een onovertroffen reeks van wijze en waardige heerschers. Maar de vredesgedachte als *zoodanig* is in dien langen duur van ongestoorden vrede volstrekt niet ontkiemd, want de Oudheid kon die gedachte nog niet denken. Er heerschte vrede in het ééne, geweldige Imperium, eenvoudig omdat er geen tweede Imperium was; geen ander groot rijk meer, dat zijn macht kon betwisten.

Een tweede voorbeeld spreekt ons wellicht nog sterker toe. Er is een tijd geweest, dat niemand, een zeer

verlichte enkeling daargelaten, de gedachte kon denken van een vreedzaam samenwonen in hetzelfde land van lieden, die een verschillende geloofsovertuiging waren toegedaan. Verdraagzaamheid was toen metterdaad een onbekend begrip. *Cuius regio, eius religio*, men behoort van denzelfden godsdienst te wezen als de landsheer. De ontzettende godsdienstoorlogen, welke het Frankrijk der zestiende eeuw hebben verscheurd, vonden wel mede daarin hun oorzaak. De pogingen van Catharine de Medici om den brand in haar groote land te blusschen, werden over en weer verkeerd uitgelegd; den Katholieken ging zij nooit ver genoeg en de Protestanten noemden haar Izebel.

En onze Vader des Vaderlands, Prins Willem, was in zijn denkwijze zijn eeuw ver vooruit. Maar wat heeft hij daarover niet te hooren gekregen van mannen als Petrus Dathenus en Hembyze. De grofste schimptaal was niet erg genoeg om Prins Willems vredesgedachte, welke op dit gebied „verdraagzaamheid” heet, te laken. Oranje heeft misschien meer te verduren gehad van de menschen die, Protestantsch als hij, hem in zijn grootsche gedachten niet volgen konden, dan van de Spanjaarden. Omdat men pijnlijker lijdt door zijn vrienden, dan door zijn vijanden. — Doch deze gedachten, in den loop der zestiende eeuw geboren, zijn toch later nimmermeer gesmoord. Onverdraagzame menschen zijn er natuurlijk nog genoeg, en zij zullen er wel altijd blijven. Maar de onverdraagzaamheid zelf is niet langer officieel erkend.

Doch nu de vredesgedachte, de wil tot den vrede, van thans.

Die is ver te zoeken, meent men, ziende op wat rondom ons geschiedt. En toch is dit niet juist; men is verward en verstrikt geraakt, omdat de oorlog van tegenwoordig terstond zulke afmetingen aanneemt. Maar vroeger, laten we eens concreet zeggen: in de middeleeuwen, was de oorlog nooit, werkelijk nooit, van de lucht en een „wil tot den vrede” bestond eenvoudig niet. Wie van een „vredeswil” gesproken, of het denkbeeld zelfs van „Collectieve veiligheid” geopperd had, was door ieder voor een bangerd en een haas uitgemaakt; men vroeg om vrede als men op de knie lag, niet eer. Dat *agressie*, zooals nu dan toch in alle beschaafde landen, gebrandmerkt, en zèlf bestreden wordt met onderscheiden middelen, ook met moreele middelen, had toen voor zwakheid en

Naar een schilderij van Adolf Menzel

Een vredessfeer

dwaasheid gegolden, of misschien ook niet, want men dacht niet eens zoo ver. En dat een veldoverstet bijv. er zoo maar eens op uitging „om krijgslauweren te plukken” bestaat niet meer. Zijn „slapen” moeten ’t voortaan zonder lauwerkransen doen; die heeft onze zakelijke tijd tenminste gelukkig opgeruimd. *La gloire*, dat zoo prachtig rijmde op *victoire* heeft sedert Napoleon haar beste dagen gekend.

Ik wil echter maar binnen onze grenzen blijven; heel de geschiedenis er bij te halen is onmogelijk. Dan zegt het ons toch wat, dat een vorst als Karel van Egmont, hertog van Gelre, zijn gansche lange leven, tot aan zijn zeventigste jaar, aan één stuk door gevochten heeft! En zijn groote tegenstander, Karel V, heeft ook weinig brood in rust en vreë gegeten; bijna levenslang heeft hij tegen Frans I van Frankrijk gekrijgd. Doch niet alleen de landsheeren en vorsten waren verstoken van „vredeswil,” tenzij ’t hoog noodig was om de leege schatkist en ’t geslonken crediet, ook de adel was woelig en roerig; als we de geschiedboeken eens lezen, leeren we daaruit, dat maar zelden een edelman op zijn bed stierf. De vijandigheid van mensch tot medemensch, de „wil tot de ruzie,” was eertijds stellig grooter dan nu; de „wil tot agressie” maakte deel uit van bijna elk mannenleven. Er is met steenen kogels, uit kleine kanonnetjes, met omslachtige haakbussen en vuuroeren, met pijlen, spiesen, lanssen, zwaarden en alles wat maar kwetsen en wonden kan, stroomen bloeds vergoten, en het hield nooit op. Zien we slechts in ons land over afstanden, welke niet meer dan een flinke autorit beteekenen: Graaf Willem II van Holland trekt op tegen Westfriesland en verdrinkt er in een moeras; de Westgrens van Utrecht is sterk gebrokkeld, een herinnering aan de eindelooze oorlogen van Holland met het Sticht.

We lezen van edelen, die „een versterkt huis” bezaten in een doodkalm provinciestadje; waar was dat voor? We bouwen nu toch geen „versterkte huizen” meer midden in een straat! — En ook het boerenbestaan moet toen wel zat van onrust zijn geweest. Niet alleen, dat de krijgsbenden het platteland afstroopten, en de „evacueering,” tot binnen de bewalde stad eigenlijk weinig zin had, omdat de plunderende troepen toch telkens weerkeerden, maar ook de dorpstwisten zelf, gering aan expansie doch daarom niet gering aan haat, eischten bloedige offers. Die van Gooiland, van Eemland, van Rijnland, van Delfland, van Schie-

land, hebben elkaar geklopt met alles wat voor de hand kwam, knuppels, dorschvlegels en hooivorken; en ’t boerenscheëmes in ’t tafelblad sprak zoo’n duidelijke agressietaal, dat allen in de herberg ’t verstonden.

Neen, de menschen, die zuchten over den „moorddadigen krijg” moesten vroeger maar eens geleefd hebben! Natuurlijk ontkent niemand, dat de moderne oorlog meer dan verschrikkelijk is, soms bijna duivelsch van vernuftige uitvinding. Maar dat is de zaak niet; over ’t algemeen kan men veilig zeggen, dat de algemeene zucht tot agressie is verflauwd, juist

door de ontzettingen van den modernen oorlog zelf. En dat de vredesgedachte is ontkiemd en ook gegroeid, dwars tegen de munitie-industriëen in.

Zou dat nu eigenlijk wel zoo’n wonder zijn? Dat geloof ik niet, tenminste niet wanneer we plaats laten voor het *wonder Gods*. ’t Kan heel best wezen dat God de Heere, Wiens gedachten hooger zijn dan onze gedachten, Wiens wegen hooger zijn dan onze wegen, de vredesgedachte gegeven heeft in ’t hangste van een oorlogstijd.

Hendrika Kuyper-Van Oordt

MET FRET EN GEWEER op konijnenjacht

Terwijl Greub zijn dubbelloops jachtgeweer omhangt en zijn buitenjaszak met patronen vult, is Rinus in het schuurtje achter de duinwachterswoning bezig het tweetal tamme fretten uit te zoeken, dat ons vandaag behulpzaam zal zijn bij het opsporen van de wilde konijnen, waarop wij jacht zullen maken. Zonder deze schrandere, marterachtige roofdiertjes, zouden we niet veel beginnen tegen de konijnen, die zich, behoudens een enkele uitzondering, overdag in hun veilige hollen schuilhouden. Het is de taak van het fret, de verschillende hollen op konijnen te onderzoeken en deze naar buiten te drijven.

Als we na een half uur duin op duin af, in het gebied komen dat als operatieterrein moet dienen, wordt even halt gehouden om de jachtattributen in gereedheid te brengen. Als Greub twee hagelpatronen in het geweer heeft geschoven, wordt een duinhelling, waarin zich ’n paar hollen bevinden, onderzocht. Behalve

een paar reeds van verre zichtbare openingen, blijkt dat er nog meer verscholen gaten zijn, die soms op typisch verborgen plaatsen aan de oppervlakte uitmonden. Nu eens komt zoo’n gang uit in de dicht bijeen groeiende helm, dan weer in een van de lage kruipwilgboschjes. Hier en daar wordt een gat dichtgetrapt en op een wenk van Greub, die op eenigen afstand van een tweetal opengelaten gaten met z’n geweer heeft postgevat, laat Rinus één van de fretten in het eerste vrijliggende hol naar binnen. Bij dit alles wordt geen woord gesproken.

Als het fret een poosje wegblijft, komt er spanning in het werk, want dat is het bewijs dat er binnenin konijnen huizen. Greub staat zóódanig met het geweer voor zich, dat hij dit onmiddellijk in den aanslag kan gooien. Elk oogenblik kan of het fret of wel een vluchtend konijn uit het gat te voorschijn komen. We zijn de omgeving geheel vergeten en staan gespannen naar de nauwelijks

... met z'n geweer heeft postgevat